

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Srečno novo leto

vsem sodrugom,
sodružicam, pri-
jateljem in zlasti
pa organizirane-
mu delavstvu že-
lita

Uredništvo.

Upravnništvo.

Srečno novo leto!

Dve in pol leti imamo svetovno vojno. Silno dolga doba je to; doba gorja, doba zla, obenem pa doba obrambe osrednjih držav, ki jih je zapletla v to vojno gospodarska politika skoro vesoljnega sveta. Z orožjem se ta vojna ne bo odločila. takega mnenja so vsi, ki poznajo vojni položaj in to mnenje prav čisto naglašajo v raznih svetovnih listih.

A konec vojne pa vendar mora priti!

Listi zaradi omejene tiskovne svobode ne morejo svobodno izražati svojega mnenja. Prilagoditi se morajo predpisom in interesom, ki jih imajo centralne države kot vojujoča enota. Kljub temu smo povedali vse, kar je bilo potrebno, opozarjali smo vedno čitatelje na gospodarski in politični položaj. Saj je vendar ob tem kritičnem času naloga nas vseh v prvi vrsti, da se učimo iz dejstev, da presojamo dogodke, da opazujemo njih dobre in slabe strani.

Tako je bilo naše stališče, tak naš namen.

V splošnem položaju je končno nastala velika sprememba. O miru so jeli razpravljati. Miru še nimamo, vsekakor so pa to prvi

znaki veselega sporočila, ki navdaja vsakogar z zaupanjem, da nam leto 1917 prinese mir. Mir!

Mir želimo vsem prijateljem in znancem ob letošnjem novem letu.

Edino mir! Vse drugo bo proletarijat storil sam, sam se bo boril za svobodo, za pravice, sam bo pokrepil svoje politične, strokovne in gospodarske organizacije. Vse to bo po vojni še bolj nujno! Kapital se je organiziral med vojno, delavstvo se mora tega zavedati ter računati po vojni z napornim delom.

Sodrug! Delavstvo, v rokah nas vseh je naša bodočnost!

Tudi petdesetletnica.

Vsakdanji dogodki nas takorekoč silijo, da se nekoliko ozremo v minulo zgodovino naše ustave. Prav pred petdesetimi leti je bilo, ko je imela monarhija vojno in tudi takrat ni imela država ustavnega življenja. Zakaj nekako eno leto prej, dne 20. septembra 1865, je bil izdan znameniti manifest, ki je razveljavil zakon o državnem zastopstvu, češ, da se bodo izvršile obravnave z Ogrsko in Hrvaško glede sprememb ustave. Uspeh pogajanja bi se moral v zmislu manifesta predložiti legalnim zastopnikom drugih kraljevin in dežel pred cesarskim potrdilom, da bi bili podali enakovreden sklep in bi se isti upošteval. Šlo je takrat za ločitev Ogrske, ki je bila do takrat del cesarstva.

Ko je bil državni zbor odpravljen, so sklicali ogrski in hrvaški deželni zbor. Ogrski deželni zbor se je jel posvetovati dne 11. decembra 1865 o vprašanju državno-pravne samostojnosti Ogrske, dokler je bil dne 26. junija 1866 odgođen, ne da bi bil prišel do sklepa. Tedaj je izbruhnila vojna s Prusijo, odgođitev je bila potrebna, vprašanje ni bilo rešeno, vojno so pričeli, ne da bi bili zborovali tam deželni zbori in tukaj državni zbor. Po miru je vladar uredil državno-pravno preuredbo, dualizem z odlokom ogrskega deželnega zbora ter imenoval dne

20. februarja ogrsko ministrstvo. Franc Deak, modrijan naroda, kakor ga Ogrji radi imenujejo, je sicer želel, da naj se skliče avstrijski državni zbor, ki naj se najprej posvetuje o prvi „nagodbi“, jo sprejme ter se izda dotični zakon šele potem. Novi ministrski predsednik grof Andrassy pa je hotel postaviti avstrijski državni zbor pred gotovo dejstvo in tako je bil zakon glede nagodbe dne 28. julija 1867 sankcioniran, preden se je mogel državni zbor o njem posvetovati. Pozno jeseni 1867 je bil sklican državni zbor, ki ni imel v tem pogledu druge naloge, kakor pritrditi gotovemu dejstvu.

Avstroogrška nagodba ima napake, ki jih čutimo še danes. Pol stoletja je že od takrat, a odpraviti napak ni bilo mogoče, čeprav se nagodba na novo sklepa vsakih deset let. Druga nagodba (1877) in tretja (1887) sta bili sklenjeni ob medsebojnem nezaupanju. Četrta nagodba bi se imela skleniti 1897. Vladi sta se bili že dogovorili o njej, končno pa ni prišlo do nagodbe in obe državi sta prišli v veliko krizo, ki je trajala celih deset let. dokler sta parlamenta leta 1907 spravila pod streho četrto nagodbo, ki velja do leta 1917. In sedaj, ko bodo zopet obnovili nagodbo za šesto periodo, ki pa je šele peta, ker je eno desetletje pravzaprav ni bilo, jo nameravajo dovršiti, preden jo dobi avstrijski državni zbor v roke. Obnavlja se s tem prvotna napaka.

Državni zbor leta 1867 je bil vznejevoljen, ker je bil postavljen pred gotovo dejstvo. Končno je sicer prevzel bremena, skoro ves državni dolg, in s tem razbremenil novo državno enoto na oni strani Litave. Nagodba se sklene ob enakih okoliščinah kakor leta 1867 po dogovoru med vladama, ne da bi državna zbora sodelovala, ki je pri nas odgođen zaradi vojnih dogodkov, in strankarskih sporov, na Ogrskem pa je pooblastil vladu, da sklene nagodbo.

Ali mora biti tako? Prepričani smo, da bi bila nagodba, če bi bili leta 1867 upoštevali željo Franca Deaka ter predložili sklep ogrskega ustavnega nagodbenega odbora avstrijski državni zbornici, postala javna,

LISTEK.

Galilei v Rusiji.

Satirična skica.
(Spisal V. Doroševič. — Po „Arbeiterwille“.)

Galilei... Nesrečna osebnost!

Kar me pri vseh teh velikih možeh zopet in zopet preseneča, je njih nepraktično razumevanje življenja. Po nobeni ceni ne bi velikega moža sprejel v svojo službo. Prisilite velikega moža, da bo služil v kakem uradu — pri bogu, nihče mu ne bo dal niti 15 rubljev na mesec.

Brez prilagoditvene sposobnosti!

Kaj pravite Vi? Jaz sodim kot buržoazijec?

Oprostite, veliki možje nimajo velikega obzorja, nikakršne vere. Ne verujejo v napredek, v idejo, v človeka! Menijo, da bi morali z idejo udarjati kakor s polenom! Razbiti vrata. Ne, pravim Vam. Ideja ne

*) Ta satirična skica je izšla v mali antalogiji ruskih satir, ki jo izdaja Walter Weibel v založbi Julija Hoffmanna v Stuttgartu. V njej so izborne stvari v Gogoljevem duhu.

izgine. Idejo ne moremo obesiti, ne križati, ne sežgati na grmadi, ne ustreliti. Treba jo je samo spraviti v svet.

Če bi jo bili ti možje spravili le v svet, bi že bilo dovolj. Vse drugo bi bila ideja sama oskrbela.

In potem ta popolna nesposobnost za samozatajevanje! Pa kriče: „In vendar se giblje!“ To je prevzetno samoljubje, ne pa samozatajevanje. Ne, sami sebe in svoje ime bi morali žrtvovati ideji!

Poglejte na primer: Zamislite se, da sem jaz Galilei. In bi bil odkril gibanje zemlje. Ali mislite, da bi me bili tirali pred sodnika, v mučilnico, na morišče, da bi bil sploh gnal stvar do škandala?

Oblast me pozove:

„Gospod Galilei, Vi se dovoljujete...“

Uradnik me opazuje kakor bi bil kak strupenjak z neprikrivanim gnusom. Tako gleda vedno oblast na preprostega prebivalca.

„Drznete se trditi, da se zemlja giblje?“

„Imam razloge za to in dokaze, eksce-
lenca!“

„Potrudite se molčati! Molčite! Vaših

razlogov sploh ne maram vedeti! To je nemoralno!“

„Oprostite, ekscelenca! Nisem vedel, da Vam to ni prav!“

„Oznajujete zoprne, nemoralne stvari!“

„Nikakor ne, Vaša ekscelenca!“

„Kaj pa se to pravi: nikakor ne?“

„Ne suče se več, ekscelenca! Se je že nehala!“

„Dovolite torej — kaj pravzaprav ozna-
njujete?“

„Dovoljujem se pripominjati, da sploh nič več ne oznamujem, ekscelenca!“

„No, lepo. Kako pa pravzaprav mislite? Ali se suče zemlja, ali se ne suče?“

„Kje naj se pa suče, ekscelenca? Ali se sploh more sukati? S čim naj se suče? Zakaj?“

„Prej ste pa govorili drugače...“

„Le iz nevednosti. Motil sem se. Odkar mi je pa Vaša ekscelenca blagovolila po-
jasniti...“

„Rekli ste, da imate celo dokaze?“

„Ekscelenca! Kakšni dokazi naj bi bili popolnejši nego želja oblasti!“

„Sedaj ste torej prepričani...“

bolj odkritosrčna zvezna pogodba med Ogrsko in Avstrijo nego je bila tako. Nezaupanje, ki obdaja to nagodbo, bi bilo odpravljeno, marsikaka enostranost bi se bila odpravila, ki je posamezna vlada ne more ali opaziti ali tudi ne preprečiti. Nagodba bi imela tudi večjo moralno zaslonbo, če bi se sklepala javno med obema državama, ker bi državljani potem poznali in vedeli ceniti pomen nagodbe, obstoječe med dvema državama, ki sta vezani druga na drugo.

Krivda je na obeh straneh. Pri nas zadene glavna krivda naše meščanske stranke vseh narodov, ki se prepirajo za malenkosti, za sebične drobtine, ne brigajo se pa za splošne interese in pravice državljanov. In še danes se drzne nemška narodna zveza, ki je torišče delavskih sovražnikov, spletkariti proti koristim ljudstva ter zahtevati, da se uveljavi nagodba in še druge politične reforme potem § 14. Ti in vsi drugi nasprotniki parlamenta so odgovorni za vse zle posledice nagodbe, ki bodo obremenile ljudstvo bolj nego če bi bil parlament rešil nagodbo praviloma.

Wilson in mir.

Skoro obenem kakor je četverozveza (Avstro-Ogrska, Nemčija, Bulgarija in Turčija) ponudila nasprotnikom mirovna pogajanja, je poslal tudi Wilson vojujočim državam posebno noto, ki ima namen ustvariti podlago za mirovna pogajanja. Ameriška vlada meni, da je prišel trenutek, ko se je mogoče vsaj razgovarjati o obojestranskih zahtevah, če bi mir še ne bil mogoč.

Kakor poročajo iz Amerike ima nota, ki jo je poslal Wilson vojujočim državam približno naslednjo vsebino:

Wilson se čuti opravičenega, da nemudoma sproži misel, da se jamejo nazori o obojestranskih pogojih primerjati, ker jih je vsekakor treba pred končnim dogovorom dognati. Neutrálne države so pripravljene prav tako kakor vojskujoče države popolnoma soodgovorno sodelovati. Mir utegne biti bližje nego pričakujemo. Pogoji, o katerih vojujoče države menijo, da morajo biti ugotovljeni, niso tako nezdružljivi, kakor menijo nekateri. Izmena naziranj utegne vsaj pripraviti pot konferenci in približati nado na trajni sporazum narodov. Predsednik ne predlaga miru, ne ponuja niti posredovanja, marveč le predlaga, naj se pogoji, zahteve sondirajo (primerjajo), da bodo neutrálne in vojskujoče države izprevideli, kako kmalu je pričakovati mir. Wilson se nada, da bo odgovor prinesel v svetovno zadevo novo luč.

Besedilo Wilsonove note so prinesli ameriški listi že v četrtek teden.

S predlogom, ki ga je ponudila zveza

osrednjih držav za uvedbo mirovni poganjanj, ni Wilsonov predlog v nikakršni zvezi. Wilson je ravnal najbrže sporazumno z neutrálnimi državami, zato tudi zahteva, da hočejo vse neutrálne države sodelovati ob končnem sklepanju miru, in sicer zlasti zaradi tega, da se doženo tudi dogovori, ki bodo v bodoče preprečili enake katastrofe.

Časopisje je sprejelo Wilsonovo noto z enakim ogorčenjem kakor predlog osrednjih držav za mirovna pogajanja. Celo v Nemčiji so nekateri meščanski listi konservativnih strank izjavljali, da ne marajo vmešavanja neutrálcev v sporna vprašanja, ki jih imajo s sporazumom, marveč da hočejo osrednje države rešiti ta vprašanja z nasprotniki sami. Prvo razburjenje se je pa naglo poleglo in nihče razen konservativnih kapitalistiških interesentov se ne postavlja več na to stališče.

Svetovna vojna ni zadela le vojujoče države. Zaradi vojne trpe vse države, vse prebivalstvo, ki je v območju vplivov svetovne vojne. Zato je skorajšnji mir postal vprašanje vesoljnega sveta, vsega človeštva na tem planetu.

Zverina človek je zbesnel; žrtev je dosti, in kdor se upira mirovnim tendencam brez pravega razloga, le iz dobičkarstva, ki smatra vojno le za molzno kravo, ta je na slabi poti.

Ponudba za mirovna pogajanja, Wilsonova nota glede določitve mirovni pogojev, eventualno na konferenci, ali če ponudijo vojujoče države posredovanje Wilsonu, so take priprave za svetovni mir, da njih uspeh vsaj v glednem času ne more izostati. V enakem smislu kakor Zedinjene države se je izjavila že tudi Švica ter škandinavske države Danska, Norvegija in Švedija. Mirovne resolucije sklepajo tudi socialistične stranke in Švicarska mirovna liga je izdala poseben oklic, v katerem se zavzema za mir.

Po vseh teh dogodkih mora torej priti mirovno vprašanje na razgovor. Za sedaj je to naša trdna nada!

Te dni sta pa že tudi odgovorili na Wilsonovo noto Avstro-Ogrska in Nemčija. Avstro-Ogrska izjavlja v svoji noti:

„Odgovarjate na aide-mémoire, ki mi ga je izročil njega ekselencia gospod ameriški poslanik, dne 22. t. m., in ki obsega predloge gospoda prezidenta Združenih držav glede izmenjavanja misli med sedaj vojskujočimi se silami v dosego miru, polaga c. in kr. vlada pred vsem važnost na to, da naglaša, da jo vodi pri presojanju plemenitih nasvetov gospoda prezidenta tisti duh prijateljstva in sosvetljivosti, kakor njega. Gospod prezident ima pred očmi cilj, ustvariti podlago za zagotovitev trajnega miru, a pri tem ne želi prejudicirati

izberi potov in sredstev. C. in kr. vlada smatra za najpripravnější pot do tega cilja neposredno izmenjavanje misli med vojskujočimi se državami. Sklicuje se na svojo izjavo z dne 12. t. m., s katero se je izrekla pripravljena za mirovna pogajanja, čast ji je predlagati, naj bi se kmalu sestali zastopniki vojskujočih se držav na kakem kraju neutrálnega inozemstva.

C. in kr. vlada pritrjuje tudi naziranj gospoda prezidenta, da bo mogoče šele po koncu sedanje vojne se lotiti velikega in zaželjenega dela, preprečenja bodočih vojn. — Ob danem času bo rada pripravljena sodelovati skupno z Združenimi državami za uresničenje te naloge.“

Nemčija pravi v svojem odgovoru:

„Cesarska vlada je velikodušni nasvet gospoda prezidenta Združenih držav ameriških, naj se ustvari podlaga za zagotovitev trajnega miru, sprejela in uvaževala s prijateljskim duhom, ki ima izraza v naznanilu gospoda prezidenta. Gospod prezident je pokazal cilj, ki mu je pri srcu in prepustil udeležencem izbero poti. Cesarski vladi se zdi neposredno izmenjavanje misli najpripravnější pot za dosego zaželjenega uspeha. Čast ji je torej v smislu izjave z dne 12. t. m., s katero je ponudila roko za mirovna pogajanja, predlagati, naj se kmalu sestanejo delegatje vojskujočih se držav na kakem neutrálnem kraju. Tudi cesarska vlada je mnenja, da se more začeti veliko delo onemogočenja bodočih vojn šele po koncu sedanje borbe narodov. Kadar pride ta čas, bo z veseljem pripravljena delovati skupno z Združenimi državami ameriški na tej vzvišeni nalogi.“

Avstrija in Nemčija torej pozdravljata Wilsonov korak, obenem pa izražata željo, da naj bi se priredila konferenca vojujočih držav v kakem neutrálnem kraju. Menita namreč, da je konferenca za svetovni mir mogoča šele potem, ko bo končana svetovna vojna.

Naziranj o skorajšnjem miru so jako pesimistiška. Tudi odgovor entente na ponudbo za mirovna pogajanja bo malo prijazno, dasi ne bo popolnoma odklanjal zblizanja.

Tri stoletja vojen.

Vsa zgodovina človeštva je polna prelivanja krvi, tako polna, da se ni čuditi, če smatra marsikdo zgodovino vojn za pravo zgodovino človeškega plemena. Seveda je to napačno razumevanje zgodovine, kajti če jo hočemo prav spoznati, moramo preiskati, kakšne izpremembe se izvršile v življenju človeštva, in kaj jih je bistveno povzročalo. Ako študiramo zgodovino tako

„Ker to Vaši ekscelenci ni všeč, se je zame nehala zemlja sukati za vedno. In držnem se še dostavljati, da se mi zde sedaj vsi moji dokazi naravnost smešni.“

„Hm, to je dobro. To vam dela čast in meni zadoščenje...“ Kje ste v službi, gospod Galilei?

Povem mu svojo službo.

„Oženjen?“

„Da, imam tudi otroke. Plača komaj zadošča. Ob sedanjih dragih časih.“

„Tembolj bi morali misliti nase, ne pa na kakršnokoli zemljo.“

„Po ukazu, ekscelenca!“

Gre in preklicuje. In glej! Zvečer niso govorili v klubu o ničemer nego o tem.

„Ali ste že čuli, da se zemlja suče?“

„Seveda, da, pravkar sem slišal to v gledališču!“

„Toda oblasti bi to rade, kajpada, prikrile. Oblastem to menda ni všeč.“

„Oblasti pravijo, da ne, torej mora na tem že nekaj biti.“

In vsi jamejo verovati, da se zemlja suče, ker to oblastem ne ugaja. Mene pa zmerjajo kolikor morejo.

„Le Galilei trdi, da ni tako.“

„Ta je podkupljen!“

„Napredoval je!“

„Milijonček...“

Vse mesto se jezi:

„Naj pravijo ti Galileiji, kar hočejo, giblje in suče se pa vendar le.“

To imenujem samozatajevanje! Sam sebi ne prizanašati. To razumem. Ne pa samoljubnega: „Imam pa le prav, giblje se pa vendar le!“

Zopet me da oblast klicati. Vsa je osupnjena.

„Čujte, gospod Galilei... Vse mesto... To je vendar Vaša teorija... Svojo besedo ste dali, da boste preklicali!“

„Ekscelenca! Sploh ne delam drugega, venomer preklicujem! Na vse pretege ugovarjam! Sam bog vedi, kaj vse govore po mestu o meni zaradi tega!“

„Da, da, čul sem že to tudi sam. To je nekaj čudovitega. Dobivam celo brezimna pisma.“

„Ekscelenca! Dovoljujem se pripombo. Z ustnimi preklici bomo težko dosegli namen. To že blagovolite sam opaziti! Vsa-kemu posamezniku to tudi ni mogoče dokazovati in ga zavračati! Morda bi izdali

knjižico: „Čudoviti spreobrat Galileia na pot resnice“. V njej bi sam razložil, kako sem podlegel zapeljivim blodnjam...“

„Izborni!... Da... res... čudovita je sedaj moda. In za nas je prav dobro, kratka službena pot, voznina, dnevnik!“

Pišem desnici in levici:

„Popeljem se na Krim“. Tam spišem preklic.

*

„Ali ste čuli? Galilei je dobil nalog, da spiše preklic!“

„Do preklica je torej prišel!“

„Če že preklicujejo, potem bo že res. Suče se!“

To prepriča vse do slehrnega. Celo Protoirej gladi svojo brado:

„Če že preklicujejo, potem je vse mogoče!“

Moja knjiga je imela učinkovit uspeh. Čitajo samo dokaz o vrtenju zemlje. Nihče ne čita preklica. Preklic trgajo iz knjige ter ga pošiljajo meni obenem s sramotečimi pismi.

In sedaj, kaj je resnica?

To, kar jih malo veruje, je krivoverstvo, toda ono, kar vsi verujejo, je resnica.

tedaj opazimo od prvih znanih pričetkov, pa do današnjega časa trajen napredek, ki je bil včasih počasen, včasih hitrejši, čigar glavni činitelj pa je bilo vedno delo.

Seveda je tudi delo boj. Vse, kar je potreboval, si je moral človek pridobiti. Vzeti je moral prirodo, ki je večino svojih zakladov skrbno skrivala in ga silila, da je napenjal vse svoje telesne in duševne moči, ako si je hotel prisvojiti, kar je potreboval za izboljšanje svojih razmer, torej za napredek svojega plemena.

Delo je boj. Premagovati mora sovražne sile, pogostoma navidezno nepremagljive. In tu di žrtve padajo v tem boju, obilne, težke žrtve.

Pravijo, da je boj utemeljen v prirodi in iz tega izvajajo, da je vojna za vse večne čase neizogibna; kajti narava se ne da predelati. Ali ravno, če spoznavamo, da je delo boj, pridemo do zaključka, da se ne stori prirodi nobena sila, ako izgine vojna. Boj je utemeljen v prirodi; o tem ni dvoma. Ali priroda ne zahteva, da mora ta boj imeti obliko človeškega klanja. Prirodni razvojni zakon je vodil človeka skozi tisočletja da je iskal najprimernejša in najuspešnejša sredstva za tiste boje, ki so neizogibni; vsako novo orodje, poraba vsake nove sile, ustanovitve vsake uspešne organizacije je bila sredstvo za zmago v neizogibnem boju.

Le do najuspešnejšega sredstva človeštvo še ni dospelo. Do svoje solidarnosti. Koncentracija in smotrna organizacija vseh svojih sil mora dati človeštvu največjo uspešnost, najpopolnejšo sposobnost za boj s prirodnimi silami in za zmage ki jih doslej razdruženo človeštvo niti slutiti ne more. Namesto, da bi uresničilo svojo vzajemnost za boj proti skupnemu nasprotniku, se kolje to človeštvo med seboj.

Kako se je klalo zadnjih tristo let, nam kažejo sledeči podatki po Bodartovi sestavi.

Med leti 1618 in 1905 je bilo vsega skupaj 1700 bojnih spopadov, in sicer 1044 bitk na suhem, 122 bitk na morju, 490 obleganj in 44 kapitulacij. Nadalje je trajala vojna med Benetkami in Turčijo (1644 do 1699), torej nad 55 let. Najkrajša je bila med Karolom Albertom in Avstrijo (1849), ki je trajala šest dni.

Francija je v omenjenem času največkrat prišla za orožje. Število njenih bitk znaša 1079 (622 na kopnem, 63 na morju, 332 obleganj in 32 kapitulacij), kar znaša povprečno 63 odstotkov. Avstrija izkazuje povprečno 48 odstotkov, Anglija 20, Rusija 19, Pruska 18, Španija 16, Turčija 12 odstotkov itd.

Francija je imela v 1079 slučajih 584 zmago proti 495 porazom. Pruska in Anglija

„Zemlja se suče“ — to verujejo vsi. Torej je resnica.

In ko se prihodnjič pripeljem s svojimi lastnimi konji, da izdam svoj spis petindvajsetič, mi sporoči oblast:

„Čujte, gospod Galilei! Vi ste res pameten mož! Ali se ne sramujete? Naravnost neprijetno je. Ves svet že ve, da se zemlja suče. Vi sami pa še trdite, da to ni res. Razentega pa še zahtevate, da naj ta spis izdajamo na državne stroške! Zakaj ste vendar tako zakrknjeni? Ali Vam ne more biti vseeno? Ali se suče ali ne?“

„Po ukazu, ekselencia! Zopet se suče!“

„Torej, vendar. Veseli me to od Vas. Knjig seveda ne bomo več izdajali.“

„A zakaj ne? Vse preklice izpustimo, pa natisnemo samo dokaze, da se zemlja res suče. Za elementarne in srednje šole.“

„Čisto prav. To je misel.“

Moja knjiga (Galilei: Dokazi o rotaciji zemlje) se uvede v vse šole. Jaz sem dobil avto, jadrnico, lepo graščino.

Ideja je zmagala.

Brez mučilnic, brez inkvizicije.

imata 60 odstotkov uspehov in 40 odstotkov porazov; Avstrija 42 odstotkov zmag in 58 odstotkov porazov; Španija 36 odstotkov zmag in 64 odstotkov porazov.

Francija se je od l. 1600. vojskovala proti 19 državam; proti Avstriji 262-krat, in 196-krat z neuspehom. Anglija je zmagala v 120 slučajih, podlegla pa v 155. Imela je v vojni s Španijo 119 uspehov in 45 porazov, s Holandijo 80 zmag in 63 porazov. V osmih vojnah med Francijo in Nemčijo, ki izkazujejo 307 bitk, je dobila Francija 152 zmag in imela 155 porazov.

Francozi so pri Sedanu izgubili 28.000 mož to je 40 odstotkov, Nemci pa 9000 mož.

Najdalje so Angleži oblegali mesto Gibraltar, od 1779 do 1782, torej 1617 dni. Na drugem mestu se je držal Kadiz od 1810 do 1812, torej skupno 903 dni v angleško španski vojni. Sebastopol se je ustavljal 346 dni, Port Artur 121 dni. Kandijo je 1669 branilo 20.000 Benečanov proti 130.000 Turkom 228 dni. Na tem kraju se je vdalo Rusom 43.000 Turkov.

Najstrašnejši del statistike tvori umrljivost. Pri Mukdenu je prišlo na 624.000 vojakov 138.000 mrtvecev. Pri Sedanu je bilo razmerje 122.000 proti 320.000; pri Borodinu 80.000 proti 246.000; pri Waterloo 45.000 proti 192.000; pri Wagramu 63.000 proti 290.000; pri Draždanih 50.000 proti 300.000, pri Plevni 50.000 proti 163.000; pri Austerlitzu 46.000 proti 148.000; pri Solferinu 93.000 proti 273.000. Odgovornost za pravilnost teh števil moramo prepuščati zgoraj imenovanemu statistiku.

Nič manj interesantna ni statistika o vojnih dogodkih zadnjih 40 let, katero povzamemo po drugem viru. Od 1878 je bilo 28 vojn, med katerimi je bilo več krvavih kolonialnih. Največje vojne evropskih narodov tega časa so: Rusko-turška (1878), francoska kolonialna v Tunisu (1881), francoska ekspedicija v Tokong (1885), grško-turška vojna (1896), boj Italije proti Abesiniji (1897), špansko-amerikanska vojna (1898), burska vojna (1899), angleška ekspedicija v Sudan istega leta, vojna združenih velevladi Evrope proti boksarjem na Kitajskem (1900), rusko-japonska vojna (1905), francoska maroška ekspedicija (1908), španska maroška ekspedicija (1909), in na 14. mestu italijansko-turška vojna (1911). Nemčija se je na bojišču borila le proti boksarjem. Na 15. mestu je omeniti nemško ekspedicijo v južno-zapadno Afriko na Herero. Vojna, v katero se ni mešala nobena evropska sila, je bila med Japonsko in Kitajsko 1894.

V novejšem času je treba prišteti tudi obe balkanski vojni. Na Nemčijo pripadeta v tem času dve vojni, na Francijo pet, od katerih so se izvršile vse po kolonijah, na Turčijo tri, na Italijo dve, na Japonsko dve, na Anglijo tri, tudi po kolonijah, in na Španijo dve. Poudariti je, da se je v teh slučajih ponajveč rabilo brodovje.

Taka krvava statistika se bo vodila, dokler bo vladal kapitalizem na svetu, to se pravi, dokler bodo interesi posameznih delov človeštva tako nasprotovali interesom drugih delov, da bodo izzivali krvave konflikte. Vsi lepi načrti, kako naj se v kapitalistični družbi preprečijo vojne, so utopije. Le solidarni interesi vseh narodov morejo zagotoviti mir. Taka solidarnost interesov se pa imenuje socializem.

Svetovna vojna.

Mirovna ponudba in nota predsednika Wilsona sta napravili nekaj zmede. Ententa še ni prišla do zaključka, kako naj odgovarja. Vobče je postalo razpoloženje mirneje, treznejše, vendar pa čitamo še vedno v raznih listih grožnje, da bo ententa nadaljevala vojno še z večjo energijo nego doslej. Resne sicer te grožnje ne bodo, a pričnjo nam, s kakšnimi pomočki skuša ententa okrepiti vmeno za nadaljevanje vojne. Dejstvo je le, da se ententa pripravlja na novo

skupno ofenzivo, in sicer najbrže spomladi. Počakajmo nadaljnjega razvoja.

Na italijanskem bojišču zadnji čas ni posebnih bojev razen topovskih. Tudi pravijo da Cadorna bodoče ofenzive ne bo več vodil. Avstroogrška mornarica je minule dni potopila v Otrantski ožini dve italijanski oboroženi ladji. Drugih sprememb na bojišču ni.

Na ruskem bojišču se vrše še vedno boji v Gozdih Karpatih pri Kirlibaba in v Galiciji. Večkrat prav siloviti boji. Rusi zbirajo tam in pa na rumunskem bojišču veliko čet, ker se boje, da namerava pričeti Hindenburg veliko ofenzivo proti Rusiji.

Najhujše boje so pa imeli v praznike v Rumuniji, kjer so Rusi zbrali precej veliko vojsko. Boji pa potekajo za osrednje sile ugodno. V Dobrudži se nahajajo Rumuni in Rusi le še v kotu med Brailo in Galacom. Vrše se pa tudi tukaj neprestano boji. V Rumuniji imajo izredno slabo vreme: dež in sneg. Operacije se vrše zaradi tega mnogo bolj počasi nego sicer.

Na macedonskem bojišču so bili tudi topovski boji v Vardarski dolini; nekaj tudi ob loku reke Črne pri Bitolju. V Bitolj je bil prišel pogledat svojo vojsko kralj Peter sam. Ententa pošilja v Solun nove čete.

Grško vprašanje je še vedno pereče. Novejša poročila pravijo, da se Grčija ni uklonila zahtevi entente, da naj pošlje svoje čete v južno Grčijo. Grška vlada še vedno zbira svojo vojsko v Tesaliji ter strogo nastopa proti Venizelistom. Vobče menijo, da poseže tudi Grčija v vojno, ker so postale razmere zanjo neznosne.

Velika angleško-francoska ofenziva je končana. Uspeha ni imela. V tej bitki, ki je trajala nad pol leta je vsekakor zmagovala Nemčija. Vrše se sicer še vedno boji, a le krajevni. Vedo pa razna poročila povedati, da tam zopet zbirajo čete ter da bodo zopet pričeli napadati. Nemška bojna črta je tako silno utrjena, da Nemci nimajo nobenega straha. Na francosko bojišče pošlje tudi Portugalska nekaj svojih čet.

V Aziji so imeli Turki le manjše boje z Rusi in Angleži.

*

Najnovejša poročila z rumunskega bojišča pravijo, da so Mackensenove čete prodrle ruskorumunsko bojno črto v širini 17 kilometrov ter so prisilile Ruse k umiku. Zajeli so tam dne 22. t. m. nad 8000 Rusov ter uplenil 27 strojnih pušk. Braila je v nevarnosti. Tudi v Dobrudži so Bulgari napredovali. Francozi svetujejo Rusom, naj se umaknejo za reko Seret.

Domači pregled.

Naročnikom. Današnji številki „Delavca“ smo priložili vsem onim naročnikom ki so z naročnino zaostali, položnice v nadi, da jo čimprej obnove. Obenem pa prosimo ponovno vse naše čitatelje, da ob pričetku novega leta skušajo pridobiti listu novih naročnikov. Čim bolj bo list med delavstvom razširjen, tem lažje bo zastopal njega interese. Moč lista pa je odvisna od števila naročnikov, zato je krepko na delo za idejo socializma.

Upravništvo.

Zanimiv proces. Pred ljubljanskim okrajnim sodiščem se je vršila minuli teden obravnava proti mestnemu stavbenemu nadsvetniku g. Prelovšku. Tožila sta ga izvoščaka gg. Turk in Kušar zaradi žaljenja časti. Žalitev se tiče mestnih voženj, ki sta jih imela imenovanca v zakupu. Obravnava je bila odgođena v nadaljnje zaslišavanje. O priliki bomo poročali o tej stvari in jo pojasnili, ker je to v javnem interesu.

Kronanje avstrijskega cesarja Karla in cesarice Zite ogrskim kraljem in kraljici se bo vršilo v Budapešti dne 30. t. m. dopoldne ob velikih slavnostih. Cesar in cesarica sta se odpeljala s prestolonaslednikom dne 27. t. m. na Ogrsko.

Odstop predsednika dra. Sylvestra. Predsednik avstrijskega državnega zbora dr. Sylvester je baje odstopil. Njegov naslednik utegne postati predsednik nemške nacionalne zveze dr. Groß.

Važne politične spremembe. Pred tednom dni je bila imenovana nova vlada Clam-Martinicova. Takoj drugi dan pa smo čitali, da je postal grof Czerin zunanji minister, prejšnji zunanji minister Burian pa skupni finančni minister. Princ Hohenlohe ki je bil nedavno postal skupni finančni minister, pa je postal najvišji dvorni maršal na dvoru na mesto Montenuove.

Nova Clam-Martinicova vlada. Novi avstrijski ministrski predsednik je češki veleposestnik. Bil je tudi član volilnega odbora in je mesto sedaj odložil. Njegova vlada bo, kakor poročajo nemški listi izrečno prijazna Nemcem, vladal bo z okrajem v zmislu pokojnega grofa Stürgkha ter je tudi za uvedbo nemškega državnega jezika. Posvetovanja glede sklicanja državnega zbora namerava uvesti meseca januarja. Če so vsa ta poročila resnična, se še nimamo nadejati ustavnega vladanja, dasi ga avstrijsko prebivalstvo želi.

Socialnodemokratska mirovna izjava. V četrtek teden je imel klub nemških socialnih demokratiških poslancev na Dunaju sejo, na kateri je razpravljal o položaju delavstva glede na hranitev, o ministrskih spremembah, o reformi državnozbornskega poslovnika, o nagodbi z Ogrsko in o demobilizaciji. Seja je zahtevala z vso odločnostjo obnovitev ustavnega stanja in odpravo birokratiškega sistema. Najvažnejšo točko vseh želja in življenjskih potrebščin proletarijata imenuje poročilo o seji sklenitev miru. Poslanci so se zlasti krepko izjavljali o tej želji. Mirovna ponudba osrednjih držav sicer še ne kaže določenega vpliva, vendar pa utegne dejanje znatno pospešiti konec vojne. Klub nemških socialnih demokratov je prepričan, da velika množica našega proletarijata in tudi po vseh drugih deželah, kar dokazujejo novejša dejstva, da hrepenenje po miru, ki je bilo vedno med maso, prihaja vsak dan bolj do izraza. Poslanci se bodo potrudili, da bo proletarijat kjerkoli le mogoče izrazil svojo željo po miru tudi na zborovanjih.

Prvi mirovni shod so priredili socialni demokrati na Dunaju dne 28. t. m. Dnevni red: Socialna demokracija in mirovni predlogi. Poročal je sodr. dr. Viktor Adler.

Dr. Kramar in tovariši so pomiloščeni. Iz dunajskih listov izvemo, da so dr. Kramar, dr. Rašin, Cervinka in Zamazal, ki so bili obsojeni na smrt, pomiloščeni. Kramar je obsojen sedaj na 15 let zapor, Rašin na 10 let, Cervinka in Zamazal vsak na 5 let.

Pozivi osem črnovojniških letnikov pod orožje. Pri zadnjem prebiranju potrjeni črnovojniški rojstvenih letnikov 1879, 1878, 1877, 1876, 1875, 1874, 1873 in 1872 morajo pod orožje, ako niso že za določen ali nedoločen čas oproščeni, 10. januarja 1917. Priglasiti se morajo pri c. in kr. nadomestnih poveljstvih c. kr. deželne brambe (deželnih strelcev).

Novo prebiranje črnovojniških obvezancev. Dunajski listi priobčujejo razglas, glasom katerega se vrši novo prebiranje črnovojniških obvezancev rojstnih letnikov 1898 do vključno 1891. in sicer v času od 15. januarja do 5. februarja 1917.

Umrl je v Ljubljani na Starem trgu dne 27. t. m. trgovec Ivan Jasenc.

Umrl je pretekli teden večletni član „Splošne mladinske zveze v Idriji“ sodrug Jožef Poženel na proletarski bolezni. Bil je jako vnet in delaven član. Da bi našel v tem oziru obilo posnemovalcev! — Bodi Ti zemljica lahka.

Ponesrečil se je v premogokopu v Trbovljah 17 letni delavec Alojzij Klemenšek. Pripeljali so ga v deželno bolnišnico, kjer je vsled raznih poškodb umrl.

Določitev preskrbnih pristojbin za splošne javne bolnice na Kranjskem. Za leto 1917 je določila deželna vlada sporazumno z deželnim odborom kranjskim oskbnne pristojbine v javnih bolnicah takole: Deželna bolnica v Ljubljani prvi razred 15 K, drugi razred 10 K, tretji razred 4 K na dan; javna bolnica v Krškem drugi razred 7 K, tretji razred 3 K; ženska bolnica v Novem mestu prvi razred 10 K, drugi razred 7 K, tretji razred 3 K; I. distriktna bolnica v Postojni drugi razred 7 K, tretji razred 3 K.

Prepovedan uvoz nepotrebnih stvari. Izšla je ministrska naredba, ki prepoveduje uvoz različnih stvari, ki niso neizogibno potrebne, tako uvoz južnega sadja, ostrig, kavijarja, šampanca, slaščic, konzerv, dragih tekstilnih stvari, čipk, galanterijskega blaga, kukal, instrumentov, parfumerij, dragih kamnov. Povod temu je, da se ustavijo plačila v inozemstvo in s tem zboljša naša trgovska bilanca.

Razpolovljeni dvokronski bankovci tako sporoča tukajšnja podružnica avstro-ogrsko banke, so tudi še nadalje veljavni ter jih imenovana podružnica kakor doslej sprejema.

Navijalci cen. Dunajska firma Granichstädten & Ko. je kupila olje po 1 K 95 v in je imela malo časa pozneje prodajala po 7 K 30 vin. Eden kupcev je napravil ovadbo. Izkazalo se je, da je firma Granichstädten samo pri tej eni kupčiji zaslužila — 50.049 K. Sodišče je toženega solastnika te firme obsodilo na 5000 K, višje sodišče pa je zvišalo kazen na 10.000 K. Dalje se stvari ni preizkovalo, dasi bi se iz trgovskih knjig te firme lahko dokazalo, da je izvršila vse polno takih oderuških slučajev in znašajo njeni dobički več milijonov.

Vojni milijonarji v Budimpešti. Pozor! 5200 oseb je priznalo zaslužka 342.500.000 K; — letni dohodek znaša 19 milijonov; 3500 novih davkoplačevalcev z dohodki nad 10.000 kron. Tako začena budimpeštanski časopis „Vilag“ svoje zanimivo poročilo o novih milijonarjih v Budimpešti, ki so obogateli z dajatvami za armado in podobnimi kupčijami. Budimpeštanski davčni urad je sestavil statistiko vseh oseb, ki so podvržene novemu davku od vojnih dobičkov. Izkazati so morali svoje dohodke vsi trgovci in obrtniki, ki imajo nad 20.000 kron letnega dohodka. Le budimpeštanski urad je na davku od vojnih dobičkov in samo za leto 1914 prejel 11.700.000 K. Ta vsota se je za naslednje leto zvišala na 13.700.000 kron. Iz tega izhaja, da je imelo 5200 oseb z letnim dohodkom 20.000 v minulem letu 342 milijonov 500.000 kron dohodka, to je za 50 milijonov več, kakor v prvem letu vojne. Nekronani kralj teh vojnih milijonarjev je Manfred Weiss, tovarnar in trgovec. Ta je leta 1914 priznal letnega čistega dohodka devet milijonov kron, za leto 1915 pa je priznal že devetnajst milijonov kron. Prihodnje leto bodo plačali vojni davek vsi, ki imajo nad 10.000 kron letnega dohodka in teh je v Budimpešti kakih 35.000, ki imajo skupaj letnega dohodka skoro tisoč milijonov. Približno 400.000 prebivalcev ima letnega zaslužka manj kakor 10.000 K, velika večina izmed njih pa niti 1000 kron in stradajo.

Stališče grofa Tisze omajano? Budimpeštanski opozicijski listi razširjajo vest, da je od imenovanja grofa Czernina za ministra zunanjih del in grofa Clam-Martinovica za avstrijskega ministrskega predsednika omajano stališče grofa Tisza. Od vladne strani se zatrjuje, da ta vest ni resnična. Opozicijski „Pesti Hirlap“ trdi, da zahteva grof Czernin neki vpliv na ogrsko politiko, oficijozno pa se zatrjuje, da to ni resnično.

Razbojniški napad. V Szekesfehervaru v deželi ogrski so si trije razbojniki počrnili obraze, se fantastično oblekli in potem vlomili v hišo posestnika Karla Töröka. Zahtevali so, naj jim izroči ves svoj denar.

Dal je več sto kron, a razbojniki niso bili s to vsoto zadovoljni; pobili so starca na tla, preizkali stanovanje in odnesli železno blagajno, v kateri je bilo 17.000 K denarja, več hranilničnih knjižic in več vrednostnih papirjev. Ko so našli težko ranjenega Töröka, je pač še mogel povedati nekaj posamičnosti o napadu in ropu, a je še med zasliševanjem umrl. Orožniki so iztaknili in aretirali vse tri roparje. Povedali so, kje so denar zakopali in tudi priznali, da bi ne bili mogli priti v hišo, če bi jim ne bila Törökova gospodinja vrata odprla. Roparje, gospodinjino in izkopani denar so izročili sodišču.

Kako potuje mast. Gostilničar Jakob Baros v Budimpešti je naročil agentinji gospe Ligeti, naj mu dobi kupca za 140 meterskih centov masti, a kupec mora več plačati, kakor znaša najvišja cena. Gospa Ligeti pa je stvar naznanila uradu za živila in ta urad ji je dal dva detektiva, da ji njiju pomočjo ta slučaj pojasni. Detektiva sta šla h gostilničarju in se oglasila kot kupca njegove masti. Gostilničar je zahteval, naj mu takoj plačata in ker sta bila moža seveda „suha“, je gospa Ligeti šla k firmi Matija Perless ter tam dobila 150.000 kron na posodo. Detektiva sta ta denar dala gostilničarju Barosu, ki jih je končno peljal k prekajalcu Rothschildu. Sele ta je vedel, kdo ima pravzaprav mast in peljal je neznana mu detektiva k firmi — Matija Perless, ki je bila dala gospe Ligetijevi 150.000 kron, nevedoč seveda, da jih dobi nazaj. Izkazalo se je, da je Perless naročil agentu Revesu, naj mu proda mast dosti dražje, kakor znaša najvišja cena. Reves je najel za prodajo Rothschilda, ta pa zopet Barosa in Baros končno gospo Ligeti. Policija je zaprla Rothschilda, Revesa in Barosa, proti firmi Perless pa je podala kazensko ovadbo. Preiskava je dognala, da je prav nameravala firma Perless zaklati 1200 prašičev ter da je tudi to mast ponujala že za 40% dražje nego znaša najvišja cena.

Pristojbina za brzojavke v Svico. Od 1. januarja 1917 naprej znaša pristojbina za brzojavke v Svico in sicer v obmejnem prometu, za brzojavke iz Tirolskega, Predalpejskega in Lichtensteina 9 vinarjev za besedo z najnižjo pristojbino 1 K za brzojavko, v ostalem prometu 13 vinarjev za besedo z najnižjo pristojbino 1 K za brzojavko. Temeljna pristojbina se od rečenega dne nadalje ne bo več pobirala v tem prometu.

Sadjarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče, ki se hočejo prekritično izvežbati v obrezovanju in oskrbovanju drevja, v cepljenju in gojitvi drevja v drevesnici. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 15. maja 1917. Sprejme se 12 vajencev v starosti 15 let naprej. Sadjarski vajenci dobijo btezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10. K na mesec. — Prošnje, katerim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico je vložiti pri ravnateljstvu kranjske kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto na Kranjskem do 15. januarja 1917.

Nabavljanje olja direktno od producentov je v Istri prepovedano. Deželna upravna komisija je doznala, da privatniki in korporacije nabavljajo in rakvirirajo olje direktno od lastnikov preš. Ker je po cesarski naredbi z dne 21. avgusta 1916 D. Z. L. 261, oziroma namestništvem razglasilo z dne 12. novembra 1916 P. L. S. in št. 47 vse olje v Istri zaseženo in je edino deželna upravna komisija v Poreču pooblaščen, dajati dovoljenja za nabavo olja, se javno naznanja, da tisti, ki nabavljajo olje brez rečenega dovoljenja, zagreša prestop, ki ga kaznujejo politične oblasti in dotičnik izgubi tudi nabavljeno olje.

Der Kampf. Mesečnik „Der Kampf“ prinaša v svoji 12. številki naslednjo vsebino: Austerlitz: Samostojnost Galicije;

Renner: Problemi Markizma (konec); Braun: Kontinentalna zapora pred 110 leti; Emil: Avstrija in nje poljedelstvo; Adler: Različna vojna metafizika; Hohnseier: Časopisje in knjige na bojišču. Mesečnik je izboren, poučen. Posamezna številka po 60 h. Celoletna naročnina 6 K. Priporočamo!

Program grofa Czernina. Pri sprejemu uradništva ministrstva zunanjih del, je grof Czernin izjavil, da ohrani popolnoma smer politiki barona Buriana. Zlasti se je minister indentificiral s predlogom za mir. Tudi je izjavil, da stoji popolnoma na stališču nagodbe iz leta 1867 in da smatra pariteto med Avstrijo in Ogrsko za podlago svojemu delovanju. — Grof Apponyi, se je pa izrazil, kakor poroča „Pester Lloyd“, o imenovanju grofa Czernina tako-le: Imenovanje nas je presenetilo. Vprašanje je, pomeni li za nas dobiček. Nemogoče je prezreti politično preteklost grofa Czernina. Menim njegove nekdanje napade na državnopravni položaj Ogrske in na načela njene narodnostne politike. Morda so se nazori grofa Czernina spremenili. Toda, ako naj se Ogrska globoko ne vznemiri, jih bo moral preklicati, sicer mu ne bomo mogli zaupati.

Pridobivanje olja iz žitnih kalic. V Avstriji se je ustanovila posebna družba, ki ima namen pridelovati olje iz žitnih kalic. Poskusi s koruzo so se prav dobro obnesli, zakaj v prav kratkem času se je od pred mletvo izločenih kalic pridelalo precejšnja množina koruznega olja, ki je vredno okolo 12 milijonov kron. Pridobljena maščoba je porabna za tehniško svrhu in tudi za izvrstno zabelo. Obenem pa je bilo mogoče krmilno koruzno moko poceniti, ono za človeško hrano pa napraviti znatno zdravejšo in bolj okusno. Enako se lahko izločijo kalice tudi pri pšenici in rži ob čiščenju pred mletvo z napravo, ki jo imajo skoro po vseh mlinih, deloma pa med mletvo. Olje, ki ga bomo dobili iz žita, bo znatno pomnožilo množino maščobe. Kalice so pa še tudi potem ne le dragocena krma, marveč dajo še vedno dragoceno beljakovo moko, ki je v primeri z mesom še redilnejša. Dvorni svetnik Karl v. Norden pravi, da ima izdelek iz pšeničnih kalic štirikrat toliko redilne vrednosti kakor pusto meso, ker se nahajajo v žitnih kalicah vse one snovi, ki jih potrebuje rastlina v svoji prvi rasti. Jako važno bi bilo, da bi tudi ob mirnem času ne puščali teh kali med otrobi ne da bi jih izrabili. Žitnoprometni zavod je odredil obilgatorično izločitev rženih in pšeničnih kalic pri tistem žitu, ki z njim razpolaga. Priporočljivo bi pa tudi bilo, da bi vsi drugi, zlasti kmetje dali pred mletvo izločiti žitne kalice. V tem primeru služijo dobri stvari. Avstrijski oljni in maščobni centrali i. dr., ki je sprožila to misel, je bilo naročeno, da stvar izvede. Vse izločene kalice naj torej pošiljajo mlini izključno njej, da jih dalje obdela. Vsa podrobnejša pojasnila daje „Die Oesterr. Oel- und Fettzentrale A. G., Dunaj I., Seitzergasse 1.“

Strah in stud pred mrčesi, stenicami, bolhami, ušmi, muhami, ščurki, griji, molji in drugo golaznijo je gotovo upravičen, kajti muhe razširjajo z svojim obleženjem smetij in potem jedil, boleznij, molji, grili, ščurki, peresue uši povzročajo škodo v hiši, stenicice, bolhe, uši pa nadlegujejo ljudi in živali. Vso to golazen v hiši, kuhinji, hlevu in vrtu pokonča takoj Fellerjev mrčesni prašek „Elza“, ki prekaša vsa druga mrčesna sredstva. Cene pred vojno, 5 velikanskih skatelj 5 K. — 1 škatlo kot priklado 1 K, razpošilja edino pristno lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatr 334. (Hrvaško).

Svetovni pregled.

Nemški vojni plen. Plen vojnega materiala, ki ga je Nemčija odvzela sovražnikom, se da le približno določiti, ker se je vpljenjeni vojni material mnogokrat zopet abil proti sovražniku. Mogoče je torej

navesti samo število v Nemčijo spravljene plena. Že pred rumunsko vojno je znašal plen nad 11.000 topov z okroglo 5000 naboji, 3500 strojnih pušk in nekako poldrugi milijon pušk in karabinerjev ter okroglo 10.000 municijskih vozil. K temu je prišteti do 14. decembra izračuneno precej velik rumunski plen, namreč okroglo 500 topov, 400 strojnih pušk, 200.000 pušk in prav mnogo vojnih vozil.

Mirovna akcija Wilsonova je zadela pri ententi na precejšen odpor. Zbornica reprezentantov v Zedinjenih državah se je pridružila Wilsonovi inicijativi. Zedinjene države so povabile tudi Brazilijo k sodelovanju. Poleg v članku navedenih dežel je poslala tudi Španija enako noto posameznim vladam. Kakšno nevoljo zbuja ta akcija pri ententi, dokazuje najbolj to, da pretita Anglija in Italija Zedinjenim državam, da jim Japonska napove vojno. Amerika se pa menda te grožnje ne bo ustrašila, ker ima vse nevtralne države na svoji strani.

Odgovor na mirovno ponudbo pravi Reuterjeva pisarna utegne dati ententa šele meseca februarja. Verujemo! Tudi parlament se odgodili, ker ne marajo, da bi se razpravljalo, o mirovnem vprašanju.

Vrhovni francoski vojni poveljnik je poslal maršal Francije.

Viharni protest mirovnih prijateljev v dumi. Preko Stokholma poročajo: V ruski dumi je prišlo pri razpravi o nemškem mirovnem predlogu do burnih prizorov. Socialni demokrat Duljakov je izjavil. Mi stojimo bolj kot kdaj na stališču, da rabimo mir. Vsled sramotnega manevra predsednika dume in vsled strašnega vpitja v središču ne morem izraziti svojega mnenja. Zato protestiramo in zapuščamo dvorano kot znak, da nas ničesar ne veže z dumo, ki hujska na vojno.

Angleški in italijanski mirovni pogoji. Iz Basileje poročajo: Znani diplomatični sodniki angleškega zunanjega ministrstva Sir Henri Johnston označuje v „Daily Mailu“ mirovne pogoje, ki bi jih mogla odobriti Angleška in ententa tako-le: 1. Povrnitev Belgije in zasedenega dela Francije. Nemčija in Angleška plačata vsaka 100 milijonov funtov odškodnine za zopetno zgradbo teh ozemelj. Za Anglijo pomeni izdatek le vojne stroške 20 dni. 2. Rusija dobi vse nazaj, kar je izgubila. Ustanovi se neodvisna Poljska, kateri pa ne bo pripadala niti Litva niti maloruski del Galicije, ki se naj marveč združi z Malo Rusijo. 3. Rusija dobi svobodno pot skozi Dardanele na podlagi dogovorov z Bolgarsko in Rumunsko. Srbijo, Črnogoro in Rumunsko zapuste tuje čete in dobe te države od centralnih držav in treh velikih četverozveznih držav odškodnino. 4. Rusija dobi Armenijo, ki jo Turčija zapusti, Francija pa dobi protektorat nad Sirijo, Angleška dobi polotok Sinaj in deželo ob Eufratu do Bagdada. Perzija pride pod skupno nadzorstvo Angleške in Rusije s pogojem svobodne trgovine. Egipt ostane kar je. Armenija dobi avtonomijo. 5. Italija dobi Trentinsko in nadvlado nad Albanijo, morda tudi otok Rodos, Dodekanes in nekaj drugih maloazijskih otokov. 6. Nemčija dobi vzhodno Afriko nazaj in bo vrh tega oškodovana s turškim ozemljem. 7. Nameravane varnostne carine in prednosti tarifa za nevtralne in zavezne države opusti Angleška.

Zmaga rudarjev v Južnem Valesu. Po dolgotrajnih obravnavah je bila dovoljena južnovaleškemu rudarjem 15 odstotna doklada. Vlada je podredila rudnike municijskemu zakonu. Podjetniki so hoteli zvišati mezde samo za 10 odstotkov. Ker pa rudarji niso odnehali, je vlada intervenirala v prilog rudarjem.

V kongres Zedinjenih držav je bil izvoljen samo en socialist.

Apozicija na Francoskem. Na kongresu v Grenoble je sklenilo 40 skupin soc. dem. zveze okrožja Isere z 49 glasovi proti 5 glasovom, da naj se obnove mednarodni odnošaji in zavrže sodelovanje v ministrstvih.

Vojni izdatki Rusije znašajo vsak dan 45 milijonov rubljev, kakor je povedal finančni minister.

Argentiniya je zaplenila vse žitne pridelke za porabo doma.

Z udarcem, vbodom ali na drug način pretrgano mišičevje ali kožni deli bole čisto še, ko se je rana že zacelila. Ker so živci na tem mestu posebno občutljivi. Svetuje se rabiti živce pomirjujoče, bolečine tolažeče domače sredstvo, da odstranimo naglo take bolečine, kolikokrat se pojavijo. Spominjamo na staropreizkušeni, bolečine hladeči Fellerjev rastlinski esenčni fluid z znamko Elzafluid, ki v takih slučajih dobro služi. Ker se take bolečine često pojavijo, tako po prenaporu, spremembi vremena, vlažnosti, mrzloti, priporočamo, da imate vedno nekaj steklenic Elzafluida v hiši. Naročite jih pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elzatr 334 Hrvaško. Cene pred vojno 12 steklenic franko za 6 K. Tudi Fellerjeve tek zbujaajočelodec krepeče rabarbarske kroglice z zn. Elzakroglice, 6 škatlic franko za 4 K 40 v, jahko obenem naročite. To je najmilejše in najprijetnejše odvajilo, ki sigurno učinkuje. Nič manj priljubljen in zelo zanesljiv, hitro učinkujoč je Fellerjev toristovski obliž z znamko Elza za 1 in 2 K ter tekoče sredstvo zoper kurja očesa, Fellerjeva turistovska tinktura z zn. Elza, 1 steklenica 2 K. Oboje radikalno odpravi težeče bolečine kurjih očes. (vv)

Vestnik organizacij.

Vojne podpore izplačane svojcem Unijskih članov od 13. do 31. julija 1916.

(Nadaljevanje.)

Skupina:	Ime člana:	K
Köflach, Anselm Ivan		60
Radovanice, Grzywa Józef		50
Karvin, Krakowsky Francis		30
Stelzengrün, Gögner Vencelj		70
Trbovlje, Ule Franc		30
Altsattl, Kraut Viljem		30
Mihalkovice, Rajons Matej		50
Oberleutensdorf, Döwl Karl		50
	Schubert Arnold	50
Graupen, Mařik Anton		70
	Malota Anton	70
Münchhof, Füssl Vencelj		70
	Schildbach Anton	70
Szyb-Zvěřina, Gadlina Ivan		50
Szyb-Hohenegger, Warinica Miha		70
Altsattl, Gebauer Franc		60
	Fuchs Rudolf	60
Neusattl, Fuchs Vencelj		30
Altsattl, Haberseth Karl		70
	Dorschnér Franc	70
	Wirkner Hugon	50
Szyb-Gleboki, Palowski Franc		50
	Kornas Jakob	70
Lazy, Scafarczyk Franc		70
	Czopik Józef	70
Grünlas, Geier Konrad		30
Dol-Evžen, Kisiala Jurij		70
Grasseth, Stiefl Karl		70
Nem. Kralupa, Hahnl Vencelj		60
Altsattl, Schreiner Vencelj		60
	Hammerschmied Józef	60
Littwitz, Lenk Rudolf		70
	Schmucker Józef	60
	Ebert Vencelj	70
	Görgner Józef	60
	Bauer Anton	70
	Hus Rudolf	70
	Rossmesl Franc	60
Langugest, Pöchmann Ivan		60
	Watzl Stanislav	50
Wies, Stramitz Franc		50
Poschezau, Müller Józef		60

skupaj 2450

že izkazanih 3045

skupaj 5495

(Dalje prihodnjič.)

Podporni sklad.

XXIX. izkaz.

Franc Klopčar K 1—; Andrej Ropret K 1—; neimenovan po sod. Zoretu 20 vin.; neimenovan 56 vin., skupaj K 276; prej izkazanih K 2756-99, skupaj torej K 2759-75.

Prispevke sprejema sodružica Alojzija Štebijeve, Ljubljana, Franca Jožefa cesta 5.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naročniki in prijatelji
„DELAVCA“
ne pozabite na obnovitev
naročnine, če poteče!

Kdor ne odstrani svojih kurjih oces, ga utruja vsaka

hoja
in
vsled
bole-
čin
oslabi
tudi
celo
telo.

Od straništev kurjih oces brez bolečin

je za vsakega res velika dobrota. Ne more se pa dovelj svariti pred porezanjem kurjih oces. Kako lahko se pregloboko zareže ne da bi se opazilo, na noge pride vedno prah in nesnaga, ki lahko zaideta v rano in se tako kri zastupi, kar je imelo že čisto smrt za posledico. Kurja oca je možno odstraniti brez noža, lahko, hitro in zanesljivo s Fellerjevim turist. obližem z znamko „Elsa“, (obliž za kurja oca cena pred vojno 1 K, v škatli 2 K) ali Fellerjevo turist. tinkturo z znamko „Elsa“ (tekoča tinktura za kurja oca) cena 2 K. Na tisoče hribolazcev, orožnikov, pismonoš, vojakov, kmetovalcev in dam, ki nosijo ozke čevlje, kakor tudi vsi, ki so to sredstvo že enkrat rabili, je hvalijo in priporočajo kot najbolje, hitro in najvarnejše učinkujoče za korenito odpravo kurjih oces. Med tem, ko druga sredstva, kakor rezanje, piljenje itd., odstranijo samo vrhni del kurjega oca, korenino pa pustijo, vsled česar oca takoj zopet zrastejo, odstranijo gorenjenavedeni izdelki kurja oca s korenino vred. — Oba izdelka, kakor tudi prašek za odstranjenje telesnega petu in potu na nogah (cena 1 K), pri lekarnarju

E. V. FELLER, Stubica, Elzatrž 334.
(Hrvaško.)

SREČNO NOVO LETO 1917

kličje vsem cenjenim gostom, prijateljem in znancem
in se priporoča za nadaljnji obilni obisk

Fran Krvarić s soprogo „Restavracija PERLES“
zraven glavne pošte.

Srečno in veselo novo leto!

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem tvrdka

== A. & E. Skaberné, Ljubljana. ==

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica štev. 6.
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
.. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
.. šur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg štev. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/21—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Mlinar	1/21.—1/23.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stonj in franko.

Srečno novo leto

želi vsem cenjenim gostom, znancem in prijateljem ter se nadalje priporoča

IGNACIJ BANKO

gostilna pri „Nacetu“, Martinova cesta.

Gostilna „Lekše“

Resljeva cesta št. 22

želi vsem častitim gostom, odjemalcem, prijateljem in znancem **srečno in veselo novo leto 1917!**

Zahvaljujoč se za dosednji obisk, se priporoča tudi nadalje prijazni naklonjenosti
Marija Lekše.

Ivan Jakopič

knjigovez

Frančevo nabrežje štev. 13.

želi vsem cenjenim naročnikom **srečno in**

veselo novo leto

ter se priporoča tudi za naprej.

ČEVLJARSKA OBRT

Josip Breskvar

Škofja ulica št. 10

želi cenjenim naročnikom in odjemalcem **srečno in veselo novo leto!**

Zahvaljuje se za sedanje zaupanje in se najtopleje priporoča za nadaljne naročbe.

Vsem cenj. naročnikom „DELA VCA“
v Ljubljani in okolici želiva

**srečno in veselo
novo leto 1917!**

Joško in Rudi Berdajs, raznašalca.

Vsem veleccenjenim obiskovalcem
KAVARNE „AVSTRIJA“
kakor tudi prijateljem in znancem kliče va
veliko sreče v

NOVEM LETU

ter se priporoča za prijazno naklonjenost
tudi v bodoče. — Z vsem spoštovanjem

Fani in Ivan Stritar

vogal Sv. Petra ceste-Radeckega cesta štev. 2.

Srečno novo leto

želi svojim odjemalcem

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani,

reg. zadruga z omejeno zavezo.

Veselo in srečno novo leto 1917!

vošči vsem cenjenim gostom, prijateljem in znancem, ter se obenem zahvaljujem za obilno doslej izkazano zaupanje, priporočujoč se, da se mi isto ohrani tudi v bodoče.

Stanislav Horak

restavracija na Južnem kolodvoru v Ljubljani

Vsem cenjenim trgovcem in odjemalcem

Kolinske kavne primesi

želi

srečno in veselo novo leto 1917

Kolinska tovarna za kavno primes v Ljubljani.

Grand hotel „UNION“ v Ljubljani

restavracija, kavarna in klet

1917 veselo novo leto 1917

vsem veleccenjenim stalnim gostom ter slavnemu občinstvu sploh, proseč jih, da ohranijo podjetju enako naklonjenost in zaupanje tudi v bodoče, zagotavljajoč vedno najboljšo postrežbo.

S spoštovanjem

Ljubljana, 31. decembra 1916.

Ravnateljstvo hotela „UNION“.

SREČNO IN VESELO NOVO LETO 1917

želi

JAKOB ZALAZNIK

z družino

pekarija, slaščičarna in kavarna v Ljubljani, Stari trg št. 21.

 Vsem svojim cenj. odjemalcem, prijateljem in znancem
se srčno zahvaljujem za izkazano zaupanje v starem letu
ter se usojam priporočati še tudi nadalje in želim vsem

srečno in veselo

novo leto 1917!

Andrej Marčan

mesar. Prešernova ulica 10. Rimska cesta 19.

Veselo novo leto 1917

 želi ob zatonu starega leta vsem velecejenim
odjemalcem, prijateljem, znancem in vsem na
bojnem polju priporočujoč se njihovi nadaljni
blagonaklonjenosti in beležim z velespoštovanjem

Makso Zaloker, drožarna
Ljubljana, Krakovski nasip šte. 26.

 Gostilna Fran Kavčič v Ljubljani,
Privoz šte. 4

 želi vsem častitim gostom, odjemalcem, pri-
jateljem in znancem srečno in veselo
: **novo leto!** :

 Zahvaljujoč se za dosednji obisk ter se pri-
poročam tudi za nadalje prijazni naklonjenosti.
Z odličnim spoštovanjem

FRAN KAVČIČ.

 Vsem svojim gostom, prijateljem in znancem
želi prav

srečno in veselo

novo leto 1917!

Jože in Ivanka Schrey,
gostilna „pri Fajmoštru“ Sv. Petra
nasip.

Srečno in veselo novo leto

 želita vsem svojim cenjenim odjemalcem,
prijateljem in znancem, proseč jih prijazne
naklonjenosti tudi v bodoče.

Z velespoštovanjem

Josip in Josipina Podkov

mesar

: Sv. Petra cesta šte. 7 (hotel Lloyd). :

Srečno in veselo novo leto!

 želim vsem svojim cenjenim odjemalcem, pri-
jateljem in gostom ter se najtopleje zahvalju-
jem za dosedanja naročila in za obisk. Obenem
tudi prosim, da me še nadalje počaste s cenje-
nimi naročili in poseti.

Z odličnim spoštovanjem

Peter Štepic, vinotržec, posestnik in gostilničar,
Spodnja Šiška, Tržna ulica št. 256.

SREČNO IN VESELO NOVO LETO

 vsem cenjenim gospodom odjemalcem, prijateljem
in znancem želi

Neimenovani ===== Ljubljana.

Sreča in mir

naj Vas spremlja v novem letu
1917.

S to iskreno željo se vdano priporoča

KINO CENTRAL

v deželni gledališču.

